

Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Yönlendirilen Adli Vakaların Değerlendirilmesi

 Bari Ay¹,  Ayşegül Ay²,  Umut Balatacı²

¹ Özel Bebek, Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Kliniği, Karabük, Türkiye

² Karabük Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye

³ Biruni Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Özet

Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine yönlendirilen adli vakaların değerlendirilmesi

Amaç: Karabük Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine adli vaka olarak yönlendirilen çocuk ve ergenlerin sosyodemografik ve klinik özelliklerinin incelenmesi.

Yöntem: Çalışmanın etik onayı Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulunun 16.04.2025 tarih ve 2025/2203 sayılı kararı ile alınmıştır. 2020 Ocak- 2024 Aralık döneminde Karabük Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine adli vaka olarak başvuran tüm vakaların dosyaları retrospektif olarak incelenmiş olup dosyalarındaki bilgileri eksiksiz olan 51 vaka çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen vakaların yaş ortalaması 14.19 ± 2.69 olarak elde edilmiştir. Vakaların 26'sı erkek 25'i kız cinsiyettedir. Vakaların 38'i (%74,5) herhangi bir eğitim kurumuna devam ederken 13'ü (%25,5) eğitim hayatına devam etmemektedir. Vakaların 42'si (%82,4) ailesiyle ikamet etmektedir. Vakaların 23'ü (%45,1) psikiyatrik değerlendirmelerinin yapılması amacıyla, 13'ü ise (%25,5) farik ve mümeyyiz olup olmadıklarının değerlendirilmesi amacıyla yönlendirilmiştir. Vakaların 26'sında (%51) herhangi bir psikiyatrik bozukluk yok iken 25'inde (%49) psikiyatrik bozukluklar olduğu saptanmıştır. En sık karşılaşılan psikiyatrik bozukluk zihinsel yetersizlik olarak saptanmıştır. Vakaların 8'inde (%15,7) zihinsel yetersizlik olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları alanında önemli görevlerden birisi de adli bilirkişiliktir. Adli vaka olarak yönlendirilen çocuk ve ergenlerde sosyoekonomik risk faktörleri, psikiyatrik güçlükler, eğitim hayatının sürdürülmesi ile ilgili güçlükler ön plandadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve ergen, adli vaka, ruh sağlığı, suç, değerlendirme.

Abstract

Evaluation of forensic cases referred to child and adolescent psychiatry polyclinic

Objective: To examine the sociodemographic and clinical characteristics of children and adolescents referred to the Child and Adolescent Psychiatry outpatient clinic of Karabük Training and Research Hospital as forensic cases.

Methods: Ethical approval for the study was obtained from the Karabük University Non-Interventional Ethics Committee with decision number 2025/2203 dated 16.04.2025. The files of all forensic cases referred to the Child and Adolescent Psychiatry outpatient clinic of Karabük University Training and Research Hospital between January 2020 and December 2024 were retrospectively reviewed, and 51 cases with complete file information were included in the study.

Results: The mean age of the included cases was 14.19 ± 2.69 years. Of the cases, 26 were male and 25 were female. Thirty-eight cases (74.5%) were attending an educational institution, whereas 13 (25.5%) were not continuing their education. Forty-two cases (82.4%) were living with their families. Twenty-three cases (45.1%) were referred for psychiatric evaluation, while 13 (25.5%) were referred to assess whether they had discernment and criminal responsibility. No psychiatric disorder was identified in 26 cases (51%), whereas 25 cases (49%) were found to have psychiatric disorders. The most common psychiatric disorder was intellectual disability. Intellectual disability was detected in 8 cases (15.7%).

Conclusion: One of the important responsibilities in the field of Child and Adolescent Psychiatry is forensic expert evaluation. Socioeconomic risk factors, psychiatric difficulties, and problems related to continuation of education are prominent among children and adolescents referred as forensic cases.

Keywords: Child and adolescent, forensic case, mental health, crime, evaluation.

Nasıl Atıf Yapmalı: Ay B, Ay A, Balatacı U. Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine yönlendirilen adli vakaların değerlendirilmesi. Bull Leg Med 2026;31(2):128-134. <https://doi.org/10.17986/blm.1760>

Sorumlu Yazar : Bari Ay: Özel Bebek, Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Kliniği, Karabük, Türkiye

Email: bariay964@gmail.com **ORCID iD:** 0000-0002-9740-3716

GİRİŞ

Çocuk ve Ergen Psikiyatri Poliklinik hizmetleri arasında yer konulardan birisi olan Adli Rapor tanzimi, adli vaka olarak yönlendirilen çocuk ve ergen bireyler ile ilgili psikolojik durumun tespit edilmesini ve bu konuda bilirkişilik yapılmasını gerektirmektedir. Hem dünyada hem ülkemizde giderek artan sayıda çocuk ve ergen, ruhsal durumlarının değerlendirilmesi bakımından Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları kliniklerine sevk edilmektedir.

Adli makamlar çocuk ve ergenlerin çeşitli gerekçelerle incelenmesini talep edebilir. Bu konular arasında çocuk veya ergenin psikiyatrik hastalığının bulunup bulunmadığı, işlediği bir fiil ile ilgili olarak davranışları yönlendirip yönlendirmeyeceği, ruhen veya bedenen kendisini savunup savunamayacağı, beyanına itibar edilip edilemeyeceği gibi belli başlı alanlar bulunmaktadır (1). Çocuk ve Ergenler ile ilgili olarak yukarıda bahsedilen durumlar ile ilgili kurallar çeşitli yasa maddeleri ile şekillendirilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 31. maddesi çocuk veya ergenin cezai sorumluluğunun saptanması ile ilgili kuralları içerir. Çocukların 'suçlu' olarak adlandırılmasının oluşturacağı olumsuz etkiler nedeniyle çocuğun 'suça sürüklenen çocuk (SSÇ)' olarak ele alınması anlayışı oldukça önemlidir. Bu anlayış çocukların çevresel, ailesel, ekonomik sebeplerden dolayı suç eylemine bulaştığını kabul etmektedir. TCK 31. madde kapsamında yaşı 12'nin altında olan ve suça sürüklenen bireyin cezai sorumluluğu yoktur. Suç eylemini işlediği sırada yaşı 12-15 arasında olan çocuk ve ergenlerin fârik ve mümeyyiz olup olmadığı hakkında Çocuk ve Ergen Psikiyatri uzmanlarından görüş istenmektedir (2).

TCK'nin 102/3. maddesi ise bir suçun mağduru konumunda bulunan çocuk veya ergenin fiziksel ve/veya ruhsal olarak kendisini savunup savunamayacağına dair özelliklerini ele almaktadır (3).

Türk Medeni Kanunu 432. maddesinde ise akıl hastalığı, akıl zayıflığı, bağımlılık gibi hallerde kişinin yüksek yararı için kişinin kısıtlanmasını ve vasi tayin edilmesini düzenleyen prensipler bulunmaktadır (4). Çocuk ve ergen yaş grubunda da bazı vakalar için mahkemelerce kişinin 432. madde kapsamında değerlendirilmesi, kısıtlanmaya gereksinim olup olmadığı hususlarında rapor istenebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı adli birimler tarafından rapor tayin edilmesi amacıyla Çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine yönlendirilen vakaların sosyodemografik ve klinik özelliklerinin incelenmesidir. Çalışma kapsamında değerlendirilen adli vakaların yaş, cinsiyet, ikamet bilgileri, eğitim durumları gibi sosyodemografik özellikleri incelenmiştir. Bu bireylerin adli kurumlar tarafından hangi

amaçla rapor tanzim edilmesinin istendiği ile ilgili veriler ele alınmıştır. Son olarak bu bireylerin Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 5 (DSM 5) tanı kriterlerine göre tanısı konulmuş bir psikiyatrik hastalıklarının olup olmadığı araştırılmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları (ÇERSAH) Anabilim Dalında yürütülmüştür. ÇERSAH biriminde özellikli birimlerden biri olan Adli polikliniğe kolluk kuvvetleri veya aileleri eşliğinde başvuran ve adli değerlendirme istenen vakalar çalışmaya dahil edilmiştir. Hastaların dosyaları arşivden taranarak Sosyal inceleme Raporu (SİR) ve düzenlenen adli raporları eksiksiz olan vakalar çalışmaya dahil edilmiştir. 2020 Ocak döneminden 2024 Aralık dönemi sonuna kadar olan 4 yıllık dönemdeki dosyalar çalışmanın havuzunu oluşturmuştur. Üst yazı, SİR veya düzenlenen adli rapor bilgilerinden herhangi biri eksik olan vakalar çıkarılmış olup tüm bilgileri mevcut olan 51 vaka ile çalışma yürütülmüştür.

İstatistiksel Analiz

Bu çalışma Karabük ilinde yürütülmüştür. Karabük Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatri polikliniğine 2020 Ocak-2024 Aralık döneminde başvuran ve adli açıdan değerlendirilmesi istenen vakaların dosyaları ve hazırlanan adli raporları incelenerek vakaların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ikamet durumu, eğitim durumu, yönlendirilme nedeni, sahip olduğu psikiyatrik bozukluk ile ilgili veriler saptanmıştır. Retrospektif olarak incelenen vakalar içerisinde dosya veya adli raporu eksik olan, bilgilerine ulaşılamayanlar elendikten sonra kalan 51 vaka çalışmaya dahil edilmiştir.

İstatistiksel analiz IBM SPSS Program 27.0 ile yapılmıştır. Deskriptif özellikler sayı ve yüzde veya medyan, minimum ve maksimum şeklinde gösterilmiştir. Bağımsız kategorik değişkenlerin birbiriyle karşılaştırılması açısından Ki-kare ve Fisher testi, normal dağılıma uyan değişkenlerin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi, normal dağılıma uymayan sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen çocuk ve ergenlerin yaşları ile ilgili özelliklere bakıldığında yaş ortalaması $14.19 \pm 2,69$ olarak saptanmıştır. En küçük olgunun yaşı 6 en büyük olgunun yaşı 18 olduğu gözlenmiştir. Olguların 26'sının erkek (%51) 25'inin kız (%49) olduğu saptanmıştır.

Olgular kardeş sayısı açısından incelendiğinde, tek çocuk olan olgulardan 6 kardeşi bulunan olgulara kadar değiştiği

ve ortalama kardeş sayısının $1,96 \pm 1,21$ olduğu saptanmıştır. Olguların yaş ve kardeş sayısına ilişkin veriler **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Olguların yaş ve kardeş sayısı ile ilgili özellikleri

	Min.	Max.	Ort.
Yaş	6	18	$14,19 \pm 2,69$
Kardeş sayısı	0	6	$1,96 \pm 1,21$

Çalışmaya dahil edilen olguların eğitim durumlarına bakıldığında 4 kişinin ilkökula gittiği (%7,8), 12 kişinin ortaokula gittiği (%23,5), 19 kişinin liseye gittiği (%37,3), 3 kişinin açık öğretim okullarına devam ettiği (%5,9) saptanmıştır. Liseye devam edenlerin sayısı ilk sıradadır. Eğitim durumu bakımından ikinci sırayı alan grup ise eğitime devam etmeyen gruptur. Olguların 13'ü (%25,5) herhangi bir eğitim kurumuna devam etmemektedir. Çalışmamızdaki olgular içerisinde eğitim devamsızlığı oranının yüksek olması önemli bir bulgudur.

Çalışmaya dahil edilen olgular yaşadığı yere göre kategorize edildiğinde olguların 31'inin (%60,8) kentte 20'sinin ise (%39,2) kırsal bölgelerde yaşadığı saptanmıştır. Olguların 42'sinin ailesiyle (%82,4), 3'ünün (%5,9) anne veya babası dışındaki bir akraba ile, 3'ünün (%5,9) kurum bakımında, 3'ünün (5,9) ise koruyucu aile ile yaşadığı saptanmıştır. Olguların sosyodemografik özellikleri ile ilgili veriler Tablo 2'de aktarılmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine ait veriler

	n	%
Cinsiyet		
Erkek	26	51
Kız	25	49
Toplam	51	100
Okul durumu		
İlkokul	4	7,8
Ortaokul	12	23,5
Lise	19	37,3
Açık öğretim	3	5,9
Devamsız	13	25,5
Toplam	51	100
Yaşanılan yer		
Kent	31	60,8
Kırsal	20	39,2
Toplam	51	100
İkamet edilen yer		
Aile	42	82,4
Akraba	3	5,9
Kurum	3	5,9
Koruyucu aile	3	5,9
Toplam	51	100

Çalışmaya dahil edilen olguların adli merciler tarafından yönlendirilme nedenlerine bakıldığında 13'ünün (%25,5) işlediği iddia edilen fiil ile ilgili olarak farik ve mümeyyiz olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, 23'ünün (%45,1) psikiyatrik değerlendirilmesinin yapılması amacıyla, 4'ünün (%7,8) bedenlen veya ruhen kendini savunup savunamayacağını değerlendirilmesi amacıyla, 2'sinin (%3,9) evlenmeye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, 6'sının (%11,8) akli maluliyetinin olup olmadığı ve kendilerine vasi tayini gerekip gerekmediğinin değerlendirilmesi amacıyla, 1'inin (%2,0) kazai rüşt açısından değerlendirilmesi amacıyla 2'sinin (%3,9) beyanlarına itibar edilip edilemeyeceği ile ilgili rapor düzenlenmesi amacıyla yönlendirildiği saptanmıştır.

Görüldüğü üzere çalışmamızda adli değerlendirme açısından en çok psikiyatrik değerlendirmenin yapılması ve farik ve mümeyyiz olup olmadıklarının incelenmesi talep edilmektedir (tüm olguların %70,6'sı).

Tablo 3: Katılımcıların yönlendirilme nedenleri ve psikiyatrik özellikleri

	n	%
Rapor istem amacı		
Farik ve Mümeyyizlik	13	25,5
Psikiyatrik değerlendirme	23	45,1
Bedenlen ve ruhen kendini savunup savunamayacağı	4	7,8
Evliliğe uygun olup olmadığı	2	3,9
Akli maluliyet ve vasi tayini gerekliliği	6	11,8
Kaza-i rüşt	1	2,0
Beyana itibar	2	3,9
Psikiyatrik Hastalık varlığı		
Hastalık yok	26	51
DEHB	3	5,9
DB	5	9,8
MDB	1	2
AB	3	5,9
ZY	8	15,7
ÖÖB	1	2
TSSB	4	7,8
Psikiyatrik ilaç kullanımı		
İlaç kullanıyor	11	21,6
İlaç kullanmıyor	40	78,4
Toplam	51	100

Çalışmaya dahil edilen olguların psikiyatrik bir bozukluğa sahip olup olmadığı incelendiğinde olguların 26'sında (%51) herhangi bir psikiyatrik bozukluk saptanmadığı, 25'inde ise (%49) çeşitli psikopatolojiler bulunduğu saptanmıştır. Olguların aldığı psikiyatrik tanımlara bakıldığında 3'ünde (%5,9) dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), 5'inde (%9,8) davranım bozukluğu (DB) olduğu, 1'inde (%2) major depresif bozukluk (MDB) olduğu, 3'ünde (%5,9) anksiyete bozukluğu (AB) olduğu, 8'inde (%15,7) zihinsel yetersizlik (ZY) olduğu, 1'inde (%2) özgül öğrenme bozukluğu (ÖÖB), 4'ünde (%7,8)

travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların aldığı psikiyatrik tanıları incelendiğinde ilk sırada zihinsel yetersizlik olduğu saptanmıştır.

Olguların psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıkları incelendiğinde 11'inin (%21,6) psikiyatrik ilaç kullandığı, 40'inin (%78,4) ise psikiyatrik ilaç kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların adli merciler tarafından refere edilme sebepleri, psikiyatrik özellikleri ve psikiyatrik ilaç kullanım durumlarına ait veriler Tablo 3'te belirtilmiştir.

TARTIŞMA

Karabük Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Polikliniğinde yürütülen bu çalışma, adli mercilerin hangi nedenlerden dolayı rapor tanzim edilmesini istediklerine dair bir araştırma yapılması amacıyla planlanmıştır.

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların yaş ortalaması 14.19 ± 2.69 olarak saptanmıştır. Ergenlik dönemi hem suça sürüklenme hem de mağdur olma bakımından risk düzeyinin arttığı bir dönemdir. Ergenlik döneminde ortaya çıkan biyolojik ve hormonal değişimlere bağlı olarak ergenlerin risk alma davranışlarının daha fazla olduğu, özgüvenlerinin artış eğiliminde olduğu ve yenilmez olduklarına dair bir hisse sahip oldukları belirtilmektedir (5). Ergenlik dönemi yaşamın kritik bir dönemi olarak adlandırılmakta ve bu dönemde ortaya çıkan okuldan kaçma, adli süreçlere karışma, vandalizm, hırsızlık gibi davranışların bu dönemin bir belirtisi olduğu ifade edilmektedir. Bu davranışların altında yatan heyecan, kabul görme, kazanç elde etme gibi çeşitli sonuçların, ergenlik dönemindeki olumsuz davranışları açıklamaya çalışan risk alma davranışı modelini tanımlamaktadır (6).

Çalışmamızda katılımcıların cinsiyet özelliklerine bakıldığında erkek/kız oranının 1'e yakın olduğu gözlenmiştir (26'ya 25). Adli rapor istem gerekçeleri içerisinde farik ve mümeyizlik istenen SSÇ kategorisi ele alındığında ise erkek ve kız cinsiyet açısından belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır. Toplam 13 SSÇ olgusunun 10'u erkek, 3'ü ise kız cinsiyettedir. Literatürde adli vaka olarak ele alınan SSÇ olgularının büyük bir bölümünün erkeklerden oluştuğunu gösteren çeşitli çalışmalar mevcuttur (7,8). Ergenlerin cinsiyet özellikleri ile şiddet davranışlarına dahil olmaları arasında bir ilişkinin olup olmadığının araştırıldığı bir çalışmada erkek cinsiyette olmanın anlamlı derecede daha çok suça karışma ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (9). Bir başka çalışmada da erkek ergen öğrencilerin kızlara göre daha sıklıkla kavga başlattığı ve fiziksel çatışmaya dahil olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (10). Erkek ergenlerin fiziksel şiddete başvurma, suç eylemlerine dahil olma sıklığının kızlara göre daha fazla olmasının çeşitli nedenleri olabileceği düşünülmektedir. Erkek

ergenlerin aynı cinsiyetteki akranları tarafından suç işlemeye teşvik edildikleri, davranım sorunları olan yaşça daha büyük hemcinslerinin davranışlarını kopyaladıkları belirtilmektedir (11). Okul çağı ergenlerde şiddet davranışlarının nedenlerini irdeleyen bir çalışmada kız çocukların daha çok iletişime açık ve anlaşmaya yatkın olduğu gözlenirken erkek ergenlerin açık veya örtülü bir şekilde daha çok agresyon eğiliminde olduğu, erkek ergenler için saygı görmenin daha çok önemsendiği ve bu nedenle şiddet davranışlarına başvurmadan kaçınmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (12).

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 35 öğrencinin (%68,6) örgün eğitime devam ettiği, 3 öğrencinin (%5,9) açık öğretime devam ettiği, 13 katılımcının ise (%25,5) okula devam etmediği saptanmıştır. Katılımcıların neredeyse 3'te 1'inin örgün eğitim dışında kalması adli olayların eğitim hayatı üzerindeki etkisini göstermektedir. Ülkemizde yapılan ve adli vaka olarak çocuk gelişim birimine başvurmuş çocuk ve ergenlerdeki umutsuzluk ve duygudurum düzenleme becerilerinin incelendiği bir çalışmada katılımcıların %30,3'ünün okul hayatına devam etmediği bilgisine ulaşılmıştır (13). Başka bir çalışmada da suça itilen çocuk ve ergenlerin, suça bulaşmamış akranlarına göre anlamlı düzeyde okuldan kaçma veya okuldan kopma davranışı sergilediği saptanmıştır (14). Adli süreçler ve eğitim devamlılığı arasında çift yönlü bir ilişki var gibi görünmektedir. Daha detaylı bilgiler için ileri araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların psikiyatrik tanı açısından değerlendirmeleri yapıldıktan sonra 26'sının (%51) DSM 5 tanı kriterlerini karşılayacak düzeyde bir psikiyatrik bozukluk tanısı almadığı saptanmıştır. Katılımcıların 25'inde ise (%49) psikiyatrik bir bozukluk tanısı alacak düzeyde semptom bulunduğu gözlenmiştir. Tanı alan katılımcıların dağılımına bakıldığında 8 vakada (%15,7) ZY olduğu, 3 vakada DEHB (%5,9), 5 vakada DB (%9,8) olduğu saptanmıştır.

Bilişsel gelişim bireyin sosyal normlara ve kurallara uyması, olumsuz deneyimlerden ders çıkarması ve genel olarak öğrenebilme kapasitesini gösteren bir alandır (15). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin suça sürüklenmesi normal zekâ kapasitesine sahip bireylere göre daha olasıdır (16). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin kolay kandırılma, neden sonuç ilişkisi kurmakta güçlük, istismara açık olma gibi sebeplerden dolayı adli olaylar içerisinde sıklıkla yer alması literatürde de sıklıkla vurgulanan bir durumdur. Ülkemizde yürütülen ve SSÇ vakalarının sosyodemografik verilerinin incelendiği bir çalışmada SSÇ vakalarının %29,4'ünün ZY tanısı olduğu sonucuna varılmıştır (3). Bu nedenlerle ZY tanısı olan bireylerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin, aile ve sosyal desteklerinin artırılması önem arz etmektedir.

DEHB ve DB ise birbirini takip eden ve risk faktörleri birbirine benzeyen psikiyatrik bozukluklardır (17). Bu bozukluklarda dürtüsellik, risk alma davranışları, yenilik arayışı ön plandadır. DEHB'nin uygun bir tedavi ile yönetilemediği vakalarda ilerleyen yıllarda klinik özelliklerin DB'ye dönüştüğünü gösteren yayınlar mevcuttur (18). DEHB ve DB olan bireylerin hem kuralları bozmaya yönelik bir eğilimlerinin olması hem de suça karışmış bireyler ve sosyal ortamlarla ilişkili olmaları, ayrıca alkol-madde kullanımı oranlarının bu grupta fazla olması gibi sebepler adli olaylara karışma olasılığını arttırmaktadır (19). Psikiyatrik Bozukluk tanısı alan katılımcılar arasında 4 olguda (toplam katılımcı sayısının %7,8'i) TSSB tanısı olduğu saptanmıştır. TSSB özellikler fiziksel veya cinsel istismara uğramış bireylerde travmatik yaşantının ardından ortaya çıkan, işlevselliği bozucu bir psikiyatrik tablodur. İstismar sonrasında çocuk ve ergenlerde en sık gözlenen psikiyatrik bozuklukların başında TSSB gelmektedir. Bu veri çeşitli araştırmalarda tekrarlanmıştır (20-22). TSSB hem kısa dönemde hem uzun dönemde olumsuz etkilerle seyretmektedir. TSSB çocuk ve ergenlerde bilişsel bozukluklara yol açmakta, akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (23). Çocukluk ve ergenlik döneminde istismara maruz kalan bireylerin yetişkinlik yaşamında bazı psikopatolojilerin ortaya çıkması bakımından risk altında olduğunu belirten bazı çalışmalar da mevcuttur. Çocukluk veya ergenlik çağındaki istismar öyküsü erişkinlik yaşamında duygudurum bozuklukları ve kaygı bozuklukları gibi psikopatolojilerin gelişmesine katkıda bulunabilmektedir (24). Bu nedenle adli olguların değerlendirilmesi ve olası tanıların hızlıca saptanması ve psikiyatrik tedavi sürecinin başlaması oldukça önemlidir.

Çalışmamızın bulguları, SSÇ'lerde psikiyatrik eş tanıların önemli bir yer tuttuğunu gösteren ulusal ve uluslararası literatürle uyumludur. Türkiye'den bildirilen serilerde, SSÇ'lerde en sık saptanan psikiyatrik bozukluklar arasında özellikle DB ve DEHB ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde yayımlanan bir çalışmada, suça sürüklenen çocuklarda en sık saptanan tanıların DB (%20,7) ve DEHB (%13,4) olduğu bildirilmiştir. Bu durum, adli değerlendirmeye alınan çocuklarda yalnızca isnat edilen eyleme odaklanmanın yeterli olmadığını; dürtüsellik, davranış düzenleme güçlüğü ve eşlik eden gelişimsel psikopatolojinin de birlikte ele alınması gerektiğini düşündürmektedir (25).

Öte yandan, okuldan kopma, devamsızlık ve akademik işlevselliğe bozulmanın suça sürüklenme sürecinde önemli belirteçler arasında yer aldığı görülmektedir. Uzunlamasına bir çalışmada okuldan uzaklaşma göstergelerinin yalnızca okul terki ile değil, aynı zamanda ileri dönemde suça yönelim ve problemleri madde kullanımı ile de ilişkili olduğu gösterilmiştir (26). Ayrıca çocukluk ve ergenlik döneminde başlayan psikiyatrik bozuklukların lise eğitimini zamanında

tamamlayamama ile ilişkili olduğu; bu ilişkinin özellikle davranışsal ve madde kullanım bozukluklarında daha belirgin olduğu bildirilmiştir (27,28). Çocuk suçluluğu örnekleminde yapılan başka bir çalışmada da okul terki için bireysel, ailesel ve sosyal çoklu risk etmenlerinin birlikte rol oynadığı gösterilmiştir (29,30). Bu nedenle SSÇ'lerin değerlendirilmesinde okul devamlılığı, disiplin sorunları, akademik başarısızlık ve eşlik eden DEHB/DB belirtilerinin sistematik biçimde sorgulanması önemlidir.

Bu çalışma Karabük ilinde yaşayan ve adli vaka olarak Çocuk ve Ergen Psikiyatri polikliniğine başvuran bireylerin sosyodemografik ve klinik özelliklerini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın vaka sayısının görece az olması ve katılımcılara ait verilerin geriye dönük taranması çalışmanın eksik taraflarıdır. Daha detaylı analizler ve sonuçlar için geniş örneklem grupları ile çalışmalar yapılması gerekmektedir.

SONUÇ

Çocukluk ve ergenlik dönemi biyolojik ve ruhsal değişimin çok hızlı olması nedeniyle bu çağıdaki bireyler hem pozitif hem de negatif yönlü etkilere karşı oldukça duyarlıdır. Çocuklar ve ergenler yaşam deneyimlerinin az olması, yürütücü işlev becerilerinin tam olarak gelişmemiş olması veya kaotik aile ve sosyal çevre gibi sebeplerden dolayı hem mağdur olarak hem de SSÇ olarak adli süreçlerin içerisinde yer alabilirler. Çocukların ve ergenlerin adli süreçlerin getirdiği stres ve olumsuz deneyimlerden daha az etkilenmesi için kurumlararası iş birliği artırılması önem arz etmektedir.

BİLDİRİMLER

Değerlendirme

Dahili çift kör danışmanlık

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir malî destek kullanımı bildirmemişlerdir.

Etik Beyan

Bu çalışma için Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 16.04.2025 tarih ve 2203 sayılı yazı ile etik izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yazarlık Katkısı

Fikir: BA, Tasarım: BA, AA, Gözetim: BA, UB, Veri toplama ve işleme: BA, AA, UB, Analiz ve yorumlama: BA, Literatür tarama: BA, AA, UB, Yazma: BA, Eleştirel inceleme: BA, AA, UB.

Teşekkür

Bilim adına çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden tüm çocuk, ergen ve yakınlarına teşekkürlerimizle.

KAYNAKLAR

1. Ayaz M, Ayaz AB, Soylu N. Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Derg.* 2012;15(1):33-40.
2. Kitapçıoğlu Yüksel T. Suça sürüklenen çocuklara yönelik değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Derg.* 2024;2(1):69-110. <https://doi.org/10.62124/kluhfd.1360506>
3. Karadag M. Bir üniversite hastanesi çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğinde değerlendirilen adli olguların sosyodemografik ve klinik özelliklerinin incelenmesi. *Dicle Med J.* 2021;48(1):187-196. <https://doi.org/10.5798/dicletip.887702>
4. Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Türk Medeni Kanunu [Internet]. [cited 2025 May 18]. Available from: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/turk-medeni-kanunu/>
5. Barbot B, Hunter SR. Developmental changes in adolescence and risks for delinquency. In: Grigorenko EL, editor. *Handbook of juvenile forensic psychology and psychiatry*. New York: Springer; 2012. p. 11-34. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-0905-2_2
6. Murray AL, Obsuth I, Zirk-Sadowski J, Ribeaud D, Eisner M. Individual and developmental differences in delinquency: can they be explained by adolescent risk-taking models? *Dev Rev.* 2021;62:100985.
7. Gökçen C, Dursun OB. Bir eğitim hastanesi çocuk psikiyatri birimine gönderilen adli olguların incelenmesi. *Dusunen Adam J Psychiatry Neurol Sci.* 2012;25(3):238-243. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2012250306>
8. Kurtuluş A, Salman N, Günbet G, Boz B, Cenger CD, Acar K. Denizli ilinde 12-15 yaş arasındaki suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Pam Med J.* 2009;2(1):8-14.
9. Baxendale S, Cross D, Johnston R. A review of the evidence on the relationship between gender and adolescents' involvement in violent behavior. *Aggress Violent Behav.* 2012;17(4):297-310. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.03.003>
10. Wu TY, Rose SE, Bancroft JM. Gender differences in health risk behaviors and physical activity among middle school students. *J Sch Nurs.* 2006;22(1):25-31. <https://doi.org/10.1177/10598405060220010501>
11. Sullivan TN, Farrell AD, Kliewer W. Peer victimization in early adolescence: association between physical and relational victimization and drug use, aggression, and delinquent behaviors among urban middle school students. *Dev Psychopathol.* 2006;18(1):119-137.
12. Winstok Z. The relationships between social goals, skills, and strategies and their effect on aggressive behavior among adolescents. *J Interpers Violence.* 2009;24(12):1996-2017. <https://doi.org/10.1177/0886260508327704>
13. Akçalı N, Ulutaş Keskinçilic A. Çocuk gelişimi birimine getirilen adli vaka ergenlerin umutsuzluk ve duygu düzenleme durumlarının incelenmesi. *Int J Soc Humanit Sci Res.* 2021;8(65):124-136.
14. Wang X, Blomberg TG, Li SD. Comparison of the educational deficiencies of delinquent and nondelinquent students. *Eval Rev.* 2005;29(4):291-312. <https://doi.org/10.1177/0193841X05275389>
15. Murray J, Farrington DP. Risk factors for conduct disorder and delinquency: key findings from longitudinal studies. *Can J Psychiatry.* 2010;55(10):633-642. <https://doi.org/10.1177/070674371005501003>
16. Blasingame GD. Risk Assessment of Adolescents with Intellectual Disabilities Who Exhibit Sexual Behavior Problems or Sexual Offending Behavior. *J Child Sex Abus.* 2018;27(8):955-971. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1452324>
17. Thapar A, Harrington R, McGuffin P. Examining the comorbidity of attention-deficit/hyperactivity disorder-related behaviours and conduct problems using a twin study design. *Br J Psychiatry.* 2001;179(3):224-229. <https://doi.org/10.1192/bjp.179.3.224>
18. Christiansen H, Chen W, Oades RD, Asherson P, Taylor EA, Lasky-Su J, et al. Co-transmission of conduct problems with attention-deficit/hyperactivity disorder: familial evidence for a distinct disorder. *J Neural Transm.* 2008;115(2):163-175. <https://doi.org/10.1007/s00702-007-0837-y>
19. Gudjonsson GH, Sigurdsson JF, Adalsteinsson TF, Young S. A national epidemiological study of offending and its relationship with attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and associated risk factors. *J Atten Disord.* 2014;18(1):3-13. <https://doi.org/10.1177/1087054712437584>
20. Aydın B, Akbas S, Turla A, Dundar C, Yuce M, Karabekiroğlu K. Child sexual abuse in Turkey: an analysis of 1002 cases. *J Forensic Sci.* 2014;59(6):1593-1597. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12566>
21. Öztıp DB, Özcan ÖÖ. Cinsel istismar vakalarının sosyodemografik ve klinik özelliklerinin değerlendirilmesi. *New Symp.* 2010;48(4):270-276.
22. Fis NP, Arman A, Kalaca S, Berkem M. Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: a clinical representative sample from Turkey. *Child Youth Serv Rev.* 2010;32(10):1285-1290. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.04.020>
23. Malarbi S, Abu-Rayya HM, Muscara F, Stargatt R. Neuropsychological functioning of childhood trauma and post-traumatic stress disorder: a meta-analysis. *Neurosci Biobehav Rev.* 2017;72:68-86.

24. Navalta CP, Polcari A, Webster DM, Boghossian A, Teicher MH. Effects of childhood sexual abuse on neuropsychological and cognitive function in college women. *J Neuropsychiatry Clin Neurosci*. 2006;18(1):45-53. <https://doi.org/10.1176/jnp.2006.18.1.45>
25. Altun H, Şahin N, Fındıklı E, Sınır H. Suça sürüklenen çocukların suç tipleri, sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi*. 2016;30(3):196-204. <https://doi.org/10.5505/adlitip.2016.86570>
26. Henry KL, Knight KE, Thornberry TP. School disengagement as a predictor of dropout, delinquency, and problem substance use during adolescence and early adulthood. *J Youth Adolesc*. 2012;41(2):156-166. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9665-3>
27. Breslau J, Miller E, Joanie Chung WJ, Schweitzer JB. Childhood and adolescent onset psychiatric disorders, substance use, and failure to graduate high school on time. *J Psychiatr Res*. 2011 Mar;45(3):295-301. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2010.06.014>
28. Esch P, Bocquet V, Pull C, Couffignal S, Lehnert T, Graas M, Fond-Harmant L, Anseau M. The downward spiral of mental disorders and educational attainment: a systematic review on early school leaving. *BMC Psychiatry*. 2014;14:237. <https://doi.org/10.1186/s12888-014-0237-4>
29. Fernández-Suárez A, Herrero J, Pérez B, Juarros-Basterretxea J, Rodríguez-Díaz FJ. Risk Factors for School Dropout in a Sample of Juvenile Offenders. *Front Psychol*. 2016 Dec 26;7:1993. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01993>
30. Gubbels J, van der Put CE, Assink M. Risk Factors for School Absenteeism and Dropout: A Meta-Analytic Review. *J Youth Adolesc*. 2019;48(9):1637-1667. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01072->